

Forslag

til

Lov om ændring af lov om værnepligtiges anvendelse til civilt arbejde.

Fremsat den 7. maj 1976 af *indenrigsministeren*.

§ 1.

I lov nr. 187 af 20. maj 1933 om værnepligtiges anvendelse til civilt arbejde, som ændret bl. a. ved lov nr. 330 af 13. juni 1973 og senest ved lov nr. 326 af 26. juni 1975, foretages følgende ændringer:

1. §§ 2-3 ophæves, og i stedet indsættes:

„§ 2. Ansøgning om overførelse til civilt arbejde indsendes til indenrigsministeren ledsaget af fornødne oplysninger og dokumentation. Ansøgningen skal være indsendt inden 4 uger efter indkaldelsesordrens modtagelse.

Stk. 2. De værnepligtige skal i forbindelse med indkaldelsesordren vejledes om adgangen til at blive overført til civilt arbejde og om reglerne i stk. 1.

Stk. 3. En værnepligtig kan kun én gang blive overført til civilt arbejde.

Stk. 4. Indenrigsministeren kan, når særlige omstændigheder taler herfor, behandle en ansøgning, uanset at fristen i stk. 1 ikke er overholdt, eller uanset at ansøgeren allerede én gang har været overført til civilt arbejde. En ansøgning skal dog altid afvises, når den er indsendt, medens den værnepligtige er til tjeneste.

§ 3. Kan en ansøgning ikke afgøres på det foreliggende grundlag, pålægges det ansøgeren inden en nærmere fastsat frist, der skal være på mindst 7 dage, at tilvejebringe de nødvendige yderligere oplysninger. Det kan herunder pålægges ansøgeren at møde personligt for en session.

Stk. 2. Hvis et pålæg i medfør af stk. 1 ikke efterkommes inden for den fastsatte

frist og særlige omstændigheder ikke taler for at forlænge denne, anses ansøgningen for bortfaldet.

§ 3 a. Indenrigsministeren kan bemyndige 1. udskrivningskreds — styrelsen for civil værnepligt — til at træffe de i §§ 1-3 og 10 nævnte afgørelser.

Stk. 2. Der kan i forbindelse hermed fastsættes frister for indbringelse af udskrivningskredsens afgørelser for indenrigsministeren. Klagefristen kan dog ikke sættes til mindre end 14 dage. Det kan endvidere bestemmes, at udskrivningskredsen inden for nærmere angivne områder kan træffe den endelige administrative afgørelse.“

2. § 4 affattes således:

„Indenrigsministeren fastsætter med tilslutning fra folketingets finansudvalg regler om de civile værnepligtiges aflønning og andre ydelser.“

3. § 5, *stk. 1*, affattes således:

„Det civile arbejdes varighed er 11 måneder.“

4. I § 10 ændres „sundheds- og hjælpetropperne“ til: „sanitetstropperne“ og „§ 2“ til: „§§ 2-3 a“.

§ 2.

§ 1, nr. 2, træder i kraft ved bekendtgørelsen i Lovtidende og har virkning fra den 1. april 1976.

Stk. 2. Tidspunktet for ikrafttrædelsen af § 1, nr. 1, 3 og 4, fastsættes af indenrigsministeren. Denne kan desuden fastsætte bestemmelser om gradvis nedsættelse af tjenestetiden til 11 måneder.

Bemærkninger til lovforslaget.

Almindelige bemærkninger.

1. Det er en følge af det i 1973 indgåede forsvarsforlig, at kun en del af de værnepligtige, der er udskrevet som tjenstdygtige til forsvaret, skal indkaldes til aftjening af normal værnepligt. Dette har bevirket, at der i foråret 1975 havde dannet sig et overskud af værnepligtige udskrevet til forsvaret på omkring 19.000 værnepligtige, ligesom der på dette tidspunkt var ca. 3.000 overskydende værnepligtige udskrevet til civilforsvarskorpset og ca. 9.000 civile værnepligtige, der afventede møde ved civilt arbejde. Overskuddet af værnepligtige, den såkaldte værnepligtspukkel, var stadigt voksende, idet ca. 30 pct. af den årlige tilgang på ca. 27.300 udskrevne værnepligtige var i overskud.

På denne baggrund traf regeringen den 20. marts 1975 beslutning om en regulering af værnepligtsmassen. Beslutningens hovedpunkter kan gengives således:

- 1) Overførelse af overskydende værnepligtige — udskrevet før den 1. januar 1975 — til civilforsvaret uden for civilforsvarskorpset og dermed fritagelse for normal værnepligtstjeneste.
- 2) Løbende overførelse af herefter udskrevne overskydende værnepligtige til civilforsvaret uden for civilforsvarskorpset og dermed fritagelse for normal værnepligtstjeneste.
- 3) En systematisering af den bestående adgang for værnepligtige til at ønske indkaldelse til forsvaret eller civilforsvaret med den virkning, at der gives afkald på muligheden for overførelse til civilforsvaret uden for civilforsvarskorpset („frivillig værnepligtstjeneste“).
- 4) Afskaffelse af adgangen til at blive midlertidig hjemsendt efter mødet ved forsvaret eller civilforsvaret med henblik på overførelse til civilt arbejde.

Denne regulering af værnepligtsmassen har betydet, at de overskydende værnepligtige udskrevet til forsvaret eller civilforsvarskorpset eller overførte til civilt arbejde er fritaget for normal værnepligtstjeneste, ligesom der er søgt skabt balance mellem tilgang af og behov for værnepligtige i forsvaret eller civilforsvaret. Der er desuden opnået større overensstemmelse mellem kapaciteten ved civilt arbejde og det antal civile værnepligtige, der årligt skal indkaldes hertil.

Forud for regeringsbeslutningen af 20. marts 1975 havde der fundet drøftelse sted i folketingets forsvarsudvalg og i det særlige 8-mandsudvalg om forsvarsordningen, hvor der blev fremsat forslag

om yderligere reguleringer af de værnepligtiges forhold. Det blev således fremhævet, at de omfattende fritagelser for normal værnepligtstjeneste af værnepligtige aktualiserede indførelsen af en ordning med forbedret aflønning af de værnepligtige i overensstemmelse med betænkning nr. 499/1968 fra forsvarsministeriets klimaudvalg om de værnepligtiges økonomiske og sociale forhold samt folketingsbeslutningen af 5. maj 1970 om gennemførelse af en forbedret aflønningsordning for de indkaldte værnepligtige. Desuden henstillede man under drøftelserne i disse udvalg til nærmere overvejelse, hvorvidt der burde stilles forslag om at begrænse det tidsrum, hvori der er adgang for de værnepligtige til at ansøge om overførelse til civilt arbejde, til et kortere tidsrum, f. eks. 4 uger, efter modtagelse af meddelelse om, at de vil blive indkaldt til værnepligtstjeneste.

Af hensyn til ønsket om en hurtig beslutning om regulering af værnepligtsmassen på grund af den meget generende situation med det store antal overskydende værnepligtige blev de nævnte planer — der kun kunne gennemføres ved en lovændring — foreløbigt stillet i bero.

2. Til at arbejde videre med spørgsmålet om en forbedret aflønningsordning for de værnepligtige nedsatte forsvarsministeriet ved skrivelse af 11. juni 1975 en arbejdsgruppe, med repræsentanter for forsvarsministeriet, indenrigsministeriet, finansministeriet, ministeriet for skatter og afgifter, socialministeriet samt repræsentanter for forsvarets og civilforsvarets talsmandsorganer med den opgave at undersøge og vurdere spørgsmålene om naturalydelse kontra kontantydelse til værnepligtige og fremkomme med forslag til principper for en forbedret aflønningsordning for værnepligtige på baggrund af klimaudvalgets betænkning fra 1968, folketingsbeslutningen af 5. maj 1970 og den siden da stedfundne udvikling.

De civile værnepligtiges forhold var ikke omfattet af arbejdsgruppens kommissorium, men det blev tilkendegivet, at de civile værnepligtiges vilkår i forbindelse med gennemførelsen af en forbedret aflønningsordning skulle tages op til særskilt overvejelse og drøftelse med henblik på en samlet vurdering af vilkårene for aftjening af værnepligten ved civilt arbejde.

Da der nu er søgt om bevillingsmæssig tilslutning til en forbedret aflønningsordning for forsvarets og civilforsvarets værnepligtige med virkning fra den 1. april 1976, er det nødvendigt at tage stilling til de civile værnepligtiges vilkår.

F. t. l. vedr. værnepligtiges anvendelse til civilt arbejde.

3. Den civile værnepligt er en erstatningstjeneste for værnepligtstjeneste i forsvaret for de værnepligtige, mod hvis samvittighed det strider at forrette militærtjeneste af enhver art. I overensstemmelse med tankegangen bag loven underkastes de civile værnepligtige med hensyn til lønning, forplejning, kvarter og andre ydelser de samme regler, som gælder for forsvarets værnepligtige, jfr. civilværnepligtslovens § 4. Til gengæld er der i civilværnepligtslovens § 5, stk. 1, fastsat en tjenestetid for de civile værnepligtige på 12 måneder, hvilket må sammenholdes med den almindelige tjenestetid for menige i forsvaret til førstegangsuddannelse på 9 måneder.

Denne forskel i tjenestetiden blev af indenrigsministeren i skrivelse til folketingets forsvarsudvalg af 21. maj 1973 forklaret på følgende måde:

„Efter regeringens opfattelse bør man, når tjenestetiden for de civile værnepligtige skal fastsættes, anlægge en lighedsbetragtning. En sådan betragtning må indebære, at værnepligtsbyrden skal være ens for de civile værnepligtige og for forsvarets værnepligtige.

Det må herved erindres, at der er en række andre komponenter end tjenestetidens længde, som indgår i den samlede værnepligtsbyrde.

Den militære tjenestes ulemper, såsom deltagelse i vagter, øvelser og beredskabstjeneste, samt for nogle af de værnepligtiges vedkommende forlænget tjenestetid i indtil 18 måneder på grund af udtagelse til befalingsmandsuddannelse, bør efter regeringens opfattelse sammenholdes med de vilkår, som gælder for de civile værnepligtige.

Medens disse værnepligtige tidligere blev indkaldt til en lejr, hvor de i meget vidt omfang alene blev beskæftiget med skovarbejde, indkaldes de nu til en skole, og de har adgang til allerede efter en månedens skoleophold at blive beskæftiget med arbejdsopgaver af social og kulturel karakter.

Tjenestetiden ved forsvaret og ved civil værnepligt har gennem årene stået i et ret fast forhold til hinanden. Siden 1952 har tjenestetiden ved civil værnepligt været ca. 1/3 eller godt og vel 1/3 længere end tjenestetiden for forsvarets værnepligtige.“

Ud over at de civile værnepligtige i modsætning til forsvarets værnepligtige ikke risikerer udtagelse til befalingsmandsuddannelse, bemærkes, at de civile værnepligtige, bortset fra tilfælde, hvor der sker ekstraordinære indkaldelser til forsvaret, ikke genindkaldes.

Der henvises i øvrigt til indenrigsministerens redegørelse i folketinget den 12. februar 1969 (Folketingsstidende 1968-69, sp. 3921-3925).

Fastlæggelsen af de gældende vilkår for de civile

værnepligtige er således resultatet af en samlet afvejning af værnepligtsbyrden for de forskellige kategorier af værnepligtige.

Indførelse af en forbedret aflønningsordning for samtlige værnepligtsgrupper vil efter indenrigsministeriets opfattelse få den konsekvens, at den eksisterende ligestilling mellem de forskellige værnepligtsformer vil blive forrykket, idet de civile værnepligtige herved ville blive stillet økonomisk på samme måde som ved beskæftigelse på det almindelige arbejdsmarked, og det må derfor forudses, at den længere tjenestetid ikke vil blive anset som en byrde i samme omfang som hidtil, men måske i visse tilfælde snarere som en fordel. Hertil kommer, at den høje værnepligtsløn ville kunne give anledning til problemer i forhold til lavtlønnede ansatte på visse udstationssteder.

4. Under forudsætning af, at der gives bevillingsmæssig tilslutning til den foreslåede værnepligtsløn til forsvarets og civilforsvarets værnepligtige, foreslås det derfor at ændre civilværnepligtsloven således, at de civile værnepligtige ikke får andel i den forbedrede aflønning, men at tjenestetiden for de civile værnepligtige — for ud fra en samlet vurdering at undgå en forringelse af deres tjenestevilkår sammenlignet med de vilkår, der gælder for forsvarets og civilforsvarets værnepligtige efter indførelse af en forbedret aflønningsordning — nedsættes til 11 måneder.

Der kan i denne forbindelse peges på, at Værnepligtsudvalget af 1973 i sin betænkning om lighed i værnepligten, 1. del, (betænkning nr. 762-1976), understreger, „at der efter den gældende lovgivning tilkommer de civile værnepligtige samme aflønning som forsvarets værnepligtige, og at en eventuel ændring af loven gående ud på, at de civile værnepligtige ikke får andel i den forbedrede aflønning, vil betyde en forringelse af de civile værnepligtiges vilkår, såfremt man opretholder den nuværende tjenestetid.“

Ved denne omlægning af byrderne for de civile værnepligtige vil man efter regeringens opfattelse bevare den nuværende ligestilling mellem de forskellige værnepligtsformer.

Det bemærkes herved, at antallet af værnepligtige der skal indkaldes til civilt arbejde, er faldende bl. a. på grund af den store tilgang af „frivillige værnepligtige“ til forsvaret.

Det må desuden bemærkes, at de foreslåede ændringer af civilværnepligtsloven vil give mulighed for at indkalde et uændret antal civile værnepligtige for en reduceret bevilling. Ved en nedsættelse af tjenestetiden til 11 måneder vil bevillingen til civilt arbejde (finanslovkonto § 13.5.01.), der på finans-

lovsforslaget for finansåret 1976-77 er bevilget med 64,9 mill. kr., kunne nedsættes med ca. 4,1 mill. kr. Om besparelsen fuldt ud kan opnås i finansåret 1976-77, vil dog afhænge af, i hvilket tempo tjenestetidsnedsættelsen gennemføres.

5. I forbindelse med den foreslåede nedsættelse af tjenestetiden til 11 måneder agter indenrigsministeriet tillige at nedsætte de i medfør af lovens § 5, stk. 2, jfr. indenrigsministeriets bekendtgørelse nr. 320 af 30. juni 1972, fastsatte tjenestetider.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser.

Til § 1, nr. 1.

Til § 2.

Ad stk. 1.

Efter § 2, stk. 1, i den gældende lov om værnepligtiges anvendelse til civilt arbejde skal ansøgning om fritagelse for militærtjeneste indsendes senest 8 dage forinden sessionsdagen, ledsaget af fornødne oplysninger og dokumentation. 8-dages fristen opfattes imidlertid kun som en ordensforskrift, og i praksis accepteres også ansøgninger, der indgives under selve sessionsbehandlingen.

Efter at den værnepligtige er blevet udskrevet til tjeneste i forsvaret/civilforsvarskorpset, er der fortsat adgang til at ansøge om overførelse til civilt arbejde, og denne adgang består lige indtil mødet til aftjening af værnepligt, således at den værnepligtige er afskåret fra at søge sig hjemsendt med henblik på overførelse til civilt arbejde, så længe han er *til tjeneste*, jfr. lovens § 2, stk. 3, sidste punktum.

Forsvarets/civilforsvarets værnepligtige søges på et tidspunkt, der ligger 1-1½ år før deres møde ved forsvaret/civilforsvarskorpset, fordelt således, at de enkelte tjenestesteders behov for værnepligtige med forskellige uddannelser og forskellige egenskaber så vidt muligt opfyldes. Sker der efter fordelingstidspunktet afgang af værnepligtige på grund af overførelse til civilt arbejde, søger fordelingsmyndigheden — for så vidt dette kan ske med et rimeligt indkaldelsesvarsel — at supplere op med værnepligtige af beslægtet kvalitet. I det omfang, dette ikke er muligt, sker der en ødelæggelse i kvalitativ henseende af de halvårlige fordelinger til forsvaret/civilforsvarskorpset.

Det foreslås derfor, jfr. forslaget til ny § 2, stk. 1, at ansøgning om overførelse til civilt arbejde skal være indsendt inden 4 uger, efter at den værnepligtige har modtaget sin indkaldelsesordre. Der sigtes herved ikke alene til indkaldelse til den første samlede uddannelse i forsvaret eller civilforsvarskorpset, men tillige til genindkaldelser til forsvaret eller

civilforsvarskorpset og indkaldelser i medfør af civilforsvarslovens § 31, jfr. herved den gældende civilværnepligtslovs § 5, stk. 2.

Da civilt arbejde er en erstatningstjeneste for værnepligtstjeneste i forsvaret, synes det nærliggende, at en ansøgning om overførelse til civilt arbejde først behandles, når det er afgjort, om den værnepligtige vil blive indkaldt til almindelig værnepligtstjeneste. Henset hertil og til, at ca. 1/3 af de værnepligtige, der af sessionerne findes tjenstdygtige, kan forventes at blive fritaget for normal værnepligtstjeneste på grund af forsvarets og civilforsvarets begrænsede behov for værnepligtige, er det — også af administrative grunde — velmotiveret at opfordre de værnepligtige til først at indgive eventuelle ansøgninger om civilt arbejde, når der — typisk i forbindelse med en indkaldelsesordre til at give møde ved forsvaret eller civilforsvarskorpset — er taget stilling til, hvorvidt den værnepligtige skal indkaldes til normal værnepligtstjeneste. I det omfang ansøgninger om civilt arbejde først indgives efter dette tidspunkt, vil man undgå ansøgninger, der eventuelt senere vil vise sig at have været overflødige, fordi den pågældende værnepligtige ved den efter udskrivningen følgende fordeling fritages for normal værnepligtstjeneste. Indenrigsministeriet har imidlertid ikke fundet det rimeligt at søge indført en ordning, hvor efter det i loven foreskrives, at ansøgninger om civilt arbejde, der indgives før modtagelsen af indkaldelsesordren, skal betragtes som ikke indgivne.

Ad stk. 2.

Til sikring af den værnepligtiges interesser foreslås det i § 2, stk. 2, at den værnepligtige i forbindelse med indkaldelsesordren skal vejledes om adgangen til at blive overført til civilt arbejde og om 4 ugers fristen, jfr. § 2, stk. 1.

Ad stk. 3.

Den foreslåede nye bestemmelse i § 2, stk. 3, tager sigte på at forhindre, at en værnepligtig skaffer sig faktisk udsættelse med aftjening af værnepligten ved mere end én gang at begære sig overført til civilt arbejde, og, når ansøgning herom er imødekommet og indkaldelsesordre til civilt arbejde er modtaget, da at begære sig tilbageført til forsvaret med den konsekvens, at indkaldelsesordren til civilt arbejde må annulleres og indkaldelsesordre til forsvaret udstedes. Efter den foreslåede regel vil en værnepligtig, der har ansøgt om overførelse til civilt arbejde, og hvis ansøgning herom er imødekommet, kunne begære sig tilbageført til forsvaret, men en herefter indgivet ansøgning om overførelse til civilt

arbejde (anden gang) skal afvises, jfr. dog nedenfor ad § 2, stk. 4.

I denne forbindelse henledes opmærksomheden på civilforsvarslovens § 9, stk. 3, hvorefter værnepligtige, der er overført til civilt arbejde, efter indenrigsministerens nærmere bestemmelse kan anvendes til tjeneste i civilforsvarskorpset. Denne bestemmelse administreres således, at ansøgninger fra civile værnepligtige om tilladelse til at forrette tjeneste i civilforsvarskorpset altid imødekommes. Det er også i medfør af denne bestemmelse muligt at opnå en faktisk udsættelse med aftjening af værnepligten ved mere end én gang at søge sig overført til tjeneste i civilforsvarskorpset og derefter tilbageført til almindelig civilværnepligtstjeneste. Indenrigsministeriet agter derfor administrativt at foreskrive, at civile værnepligtige kun én gang kan få tilladelse til at aftjene værnepligten i civilforsvarskorpset.

Ad stk. 4.

Der kan forekomme tilfælde, hvor det er undskyldeligt, at en værnepligtig, der ønsker overførelse til civilt arbejde, ikke har indgivet ansøgning herom inden for 4 ugers-fristen i § 2, stk. 1. Der kan tænkes ganske særlige tilfælde, hvor det, uanset bestemmelsen i § 25, 2. pkt. i lov om værnepligt, jfr. lovbekendtgørelse nr. 15 af 20. januar 1970, ville være urimeligt at lade den værnepligtige bære risikoen for, at indkaldelsesordren først er kommet til hans kundskab efter udløbet af 4 ugers-fristen eller på et så sent tidspunkt, at denne frist er blevet væsentligt forkortet. Det er bl. a. med henblik på sådanne tilfælde, at der i § 2, stk. 4, foreslås indsat en bestemmelse om, at indenrigsministeren, når særlige omstændigheder taler herfor, kan behandle en ansøgning, uanset at fristen i stk. 1 ikke er overholdt.

Der kan ligeledes tænkes at opstå situationer, hvor det ikke vil være rimeligt at afskære en værnepligtig fra — på ny — at søge sig overført til civilt arbejde i medfør af den foreslåede regel i § 2, stk. 3, hvorefter en værnepligtig kun én gang kan blive overført til civilt arbejde. Der er herved tænkt på tilfælde, hvor der er gået lang tid fra det øjeblik, hvor en tidligere civil værnepligtig, der nu er tilbageført til forsvaret, modtager indkaldelsesordre til forsvaret, således at det vil være urimeligt at fastholde ham på den samvittighedsrættede indstilling, der i sin tid har ligget til grund for hans ønske om tilbageførelse til forsvaret.

Det er endelig i det foreslåede § 2, stk. 4, foreskrevet, at en ansøgning om overførelse til civilt arbejde dog altid skal afvises, når den er indsendt,

medens den værnepligtige er til tjeneste. Denne regel svarer til bestemmelsen i den nuværende civilværnepligtslovs § 2, stk. 3, sidste punktum, hvorefter begæring om overførelse til civilt arbejde ikke kan fremsættes, medens vedkommende er til tjeneste ved hæren eller søværnet. Det vil sige, at en ansøgning fra en tjenstgørende værnepligtig om overførelse til civilt arbejde skal afvises, selv om der kan siges at foreligge sådanne særlige omstændigheder, som i medfør af § 2, stk. 4, 1. punktum, kan begrunde behandlingen af en ansøgning, uanset at fristen i stk. 1 ikke er overholdt, eller uanset at ansøgeren allerede én gang har været overført til civilt arbejde. Derimod er der intet til hinder for, at en værnepligtig, der er hjemsendt eller midlertidig hjemsendt fra tjenesten ved forsvaret eller civilforsvaret, kan indgive ansøgning om overførelse til civilt arbejde.

Til § 3.

I modsætning til praksis efter den gældende lov vil behandlingen af ansøgninger efter forslaget som hovedregel kunne ske uden den værnepligtiges personlige fremmøde for en session. Efter de hidtidige erfaringer med ansøgninger fra værnepligtige om overførelse til civilt arbejde vil langt den største part af disse ansøgninger opfylde lovens krav, og det skønnes derfor unødvendigt at opretholde den nuværende ordning, hvorefter sessionen afgiver indstilling om samtlige ansøgninger. Med henblik på en afklaring af sådanne ansøgninger, hvor det ikke umiddelbart kan afgøres, om lovens betingelser er opfyldte, kan det i medfør af forslaget § 3, pålægges en ansøger inden en nærmere angivet frist, der skal være på mindst 7 dage, at tilvejebringe de nødvendige yderligere oplysninger. Det kan herunder pålægges ansøgeren at møde personligt for en session med henblik på en mundtlig uddybning af eventuelle tvivlsomme punkter i ansøgningen.

Til § 3 a.

Ad stk. 1.

Efter den gældende civilværnepligtslovs § 1 og § 3 har indenrigsministeren kompetence til efter forhandling med forsvarsministeren at overføre værnepligtige til civilt arbejde. Indenrigsministeren har imidlertid — efter aftale med forsvarsministeren, der dog orienteres om overførelserne — overladt til 1. udskrivningskreds — styrelsen for civil værnepligt at afgøre sager om overførelse til civilt arbejde, idet det dog er forudsat, at tilfælde, der må anses for særligt tvivlsomme eller som værende af særlig principiel karakter, forelægges indenrigsministeriet til afgørelse, og at de værne-

pligtige underrettes om adgangen til at indbringe afgørelser truffet af 1. udskrivningskreds — styrelsen for civil værnepligt for indenrigsministeriet. Det er indenrigsministeriets hensigt at opretholde denne ordning, jfr. den foreslåede nye § 3 a, stk. 1.

Ved denne bestemmelse skabes der desuden hjemmel for, at de afgørelser, der i medfør af foreslåede nye §§ 2 og 3, jfr. § 10, tilkommer indenrigsministeren, kan overlades til 1. udskrivningskreds — styrelsen for civil værnepligt.

Ad stk. 2.

Der er endnu ikke taget stilling til, i hvilket omfang ønskeligheden af en hurtig behandling af ansøgninger om overførelse til civilt arbejde bør føre til, at den normale klagefrist på 4 uger afkortes, eller at man endog afskærer adgangen til at indbringe afgørelser, truffet af 1. udskrivningskreds — styrelsen for civil værnepligt, for indenrigsministeriet.

Til § 1, nr. 2 og 3.

Om baggrunden for den nuværende fordeling af byrderne ved civilt arbejde og årsagen til at byrderne foreslås ændret, således at de civile værnepligtige bevarer deres nuværende aflønningsniveau, hvorimod tjenestetiden nedsættes, henvises til de almindelige bemærkninger til lovforslaget, punkt 3 og punkt 4.

Til § 4.

Den nuværende ydelsesstruktur for de civile værnepligtige fremgår af bilag 2 „Notat om ydelser til civile værnepligtige“.

Forslaget til en ændret affattelse af civilværnepligtslovens § 4 tager sigte på at bevare de nuvæ-

rende ydelser, der har skullet dække de civile værnepligtiges behov for de mest nødvendige livsfor nødenheder — bolig, forplejning og beklædning — suppleret med et beskedent beløb (daglønningen) som lommepenge. De kontant udbetalte ydelser forudsættes som hidtil reguleret periodisk som kompensation for den almindelige prisudvikling i samfundet.

Det er i øvrigt ikke tanken at fravige det i den gældende lovs § 4 fastslåede princip, hvorefter de civile værnepligtiges tjenestevilkår — med de modifikationer, der er en følge af de forskellige tjenesteformer — skal svare til dem, der gælder for forsvarrets værnepligtige.

Til § 5, stk. 1.

En nedsættelse af tjenestetiden fra 12 til 11 måneder vil på årsbasis give en besparelse (april 1975-prisniveau) på ydelserne til de civile værnepligtige på ca. 4,1 mill. kr., jfr. de almindelige bemærkninger til lovforslaget, punkt 4.

Til § 2.

Da værnepligtslønnen er søgt gennemført med virkning fra 1. april 1976, vil ændringen af civilværnepligtslovens § 4 skulle have virkning fra samme dato.

Såfremt der opnås bevillingsmæssig tilslutning til gennemførelse af værnepligtslønnen vil *udbetaling* af den forhøjede aflønning — ifølge ansøgningerne herom til Folketingets finansudvalg — dog først finde sted, når der er gennemført en ændring af ligelønsbestemmelsen i civilværnepligtslovens § 4.

Bilag 1.

Nuværende lovs § 2—§ 5, stk. 1, sammenholdt med forslaget.

Nuværende lov.

§ 2. Begæring om fritagelse indsendes, ledsaget af fornødne oplysninger og dokumentation, gennem vedkommende udskrivningschef til den session, for hvilken vedkommende fremstiller sig i medfør af afsnit V i lov om værnepligt af 8. juni 1912, senest 8 dage forinden dens afholdelse.

Hvis sessionen ikke finder anledning til at udskyde sagens afgørelse — hvilket dog kun kan ske, indtil vedkommende har opnået 22 års lægdsrullealder — gør den, efter eventuelt at have afkrævet den pågældende yderligere oplysninger og bevisligheder, indstilling til indenrigsministeren, ledsaget af begrundelse og mulige mindretalsvota, om, hvorvidt der bør ske overførelse til civilt arbejde.

For de allerede udskrevne, men endnu ikke indkaldte værnepligtiges vedkommende afgives begæring skriftligt til vedkommende udskrivningschef, som derefter tilsiger den pågældende til møde for den nærmest forestående session. Sagen behandles i overensstemmelse med reglerne i 1. stykke, dog at den tidligere givne vedtegning angående tjenstdygtighed forbliver ved magt, således at der som regel kun efter udtrykkelig begæring af den pågældende foretages fornyet lægeundersøgelse af ham. — Begæring om overførelse til civilt arbejde kan ikke fremsættes, medens vedkommende er til tjeneste ved hæren eller søværnet.

Indenrigsministeren kan foranledige sager vedrørende overførelse til civilt arbejde henvist til behandling af sessionen.

§ 3. Når samtlige årets ordentlige sessioner er afholdt, træffer indenrigsministeren efter forhandling med forsvarsministeren afgørelse om, hvilke værnepligtige der skal overføres til civilt arbejde.

Forslag.

„§ 2. Ansøgning om overførelse til civilt arbejde indsendes til indenrigsministeren ledsaget af fornødne oplysninger og dokumentation. Ansøgningen skal være indsendt inden 4 uger efter indkaldelsesordrens modtagelse.

Stk. 2. De værnepligtige skal i forbindelse med indkaldelsesordren vejledes om adgangen til at blive overført til civilt arbejde og om reglerne i stk. 1.

Stk. 3. En værnepligtig kan kun én gang blive overført til civilt arbejde.

Stk. 4. Indenrigsministeren kan, når særlige omstændigheder taler herfor, behandle en ansøgning, uanset at fristen i stk. 1 ikke er overholdt, eller uanset at ansøgeren allerede én gang har været overført til civilt arbejde. En ansøgning skal dog altid afvises, når den er indsendt, medens den værnepligtige er til tjeneste.

§ 3. Kan en ansøgning ikke afgøres på det foreliggende grundlag, pålægges det ansøgeren inden en nærmere fastsat frist, der skal være på mindst 7 dage, at tilvejebringe de nødvendige yderligere oplysninger. Det kan herunder pålægges ansøgeren at møde personligt for en session.

Stk. 2. Hvis et pålæg i medfør af stk. 1 ikke efterkommes inden for den fastsatte frist, og særlige omstændigheder ikke taler for at forlænge denne, anses ansøgningen for bortfaldet.

§ 3 a. Indenrigsministeren kan bemyndige 1. udskrivningskreds — styrelsen for civil værnepligt til at træffe de i §§ 1-3 og 10 nævnte afgørelser.

Stk. 2. Der kan i forbindelse hermed fastsættes frister for indbringelse af udskrivningskredsens afgørelser for indenrigsministeren. Klagefristen kan dog ikke sættes til mindre end 14 dage. Det kan endvidere be-

Nuværende lov.

§ 4. De til civilt arbejde overførte bliver stående i lægdsrullen. De er med hensyn til kvarter, forplejning, lønning og lignende underkastet de for hærens værnepligtige gældende regler.

§ 5, stk. 1. Det civile arbejdes varighed er 12 måneder.

Forslag.

stemmes, at udskrivningskredsen inden for nærmere angivne områder kan træffe den endelige administrative afgørelse.“

§ 4. Indenrigsministeren fastsætter med tilslutning fra Folketingets finansudvalg regler om de civile værnepligtiges aflønning og andre ydelser.“

2. § 5, stk. 1, affattes således:

„Det civile arbejdes varighed er 11 måneder.“

Bilag 2.**Notat om ydelser til civile værnepligtige.***a. Beskrivelse af de værnepligtiges forhold.*

Civil værnepligt er en erstatningstjeneste for værnepligtige, for hvem militærtjeneste af enhver art er uforenelig med deres samvittighed.

Civile værnepligtige indkaldes for tiden til 12 måneders tjeneste, der indledes med et skoleophold af ca. 4 ugers varighed. Opholdet tager sigte på at give de værnepligtige en almindelig orientering om værnepligtstjenesten, herunder om mulighederne for udstationering, samt undervisning af betydning for udstationeringstjenesten. Ved skoleopholdets afslutning kan de værnepligtige enten overflyttes til en lejr eller udstationeres til arbejde ved institutioner med almennyttigt formål indenfor samfundets sociale eller kulturelle områder. Ca. 90 pct. af de værnepligtige afvikler tjenesten som udstationerede.

Civil værnepligt har 2 skoler, hvortil kan indkaldes 1800 værnepligtige om året. Endvidere disponeres over 2 lejre med plads til for tiden i alt 172 mand. Herudover er ca. 2000 udstationeringspladser til rådighed.

Der foreligger ingen nyere opgørelse over de civile værnepligtiges aldersmæssige fordeling, men det skønnes, at gennemsnitsalderen for disse værnepligtige er højere end for såvel forsvarets som for civilforsvarskorpsets værnepligtige. Det må derfor formodes, at der blandt civile værnepligtige er et forholdsvis større antal modtagere af hjælp efter den tidligere bestemmelse i § 54 i lov om offentlig forsorg, jfr. nu § 37 i lov om social bistand, end blandt andre værnepligtige.

Udover værnepligtige til 12 måneders tjeneste indkaldes værnepligtige, der af samvittighedsmæssige årsager fritages for uddannelse i henhold til § 31 i civilforsvarsloven, til 12 ugers tjeneste, og værnepligtige, der af samme årsager fritages for genindkaldelse og mønstring af mere end 48 timers varighed til forsvaret eller civilforsvaret til tjeneste i 6 uger. Antallet af sådanne værne-

pligtige, der indkaldes til en kortere tjeneste, skønnes at ville udgøre op til 400 årligt. Disse værnepligtige indkaldes direkte til en lejr. Også denne kategori har mulighed for at blive udstationeret, omend det er vanskeligere at skaffe egnede pladser hertil.

I finansåret 1976-77 forudsættes antallet af tjenstgørende civile værnepligtige at udgøre 1830, hvoraf der til stadighed forventes at ville være ca. 320 på skoler og i lejre, medens ca. 1510 påregnes udstationeret.

b. Beskrivelse af de værnepligtiges kontant- ydelser og naturalydelser m.v.

De til civilt arbejde overførte værnepligtige er underkastet de samme forhold, som gælder for hærens værnepligtige med hensyn til kvarter, forplejning, lønning o.lign., jfr. § 4, stk. 1, i den gældende lov om værnepligtiges anvendelse til civilt arbejde.

1. Løn og hjemsendelsespenge.

Civile værnepligtige modtager som løn og hjemsendelsespenge samme beløb som andre værnepligtige, henholdsvis 34 kr. og 5 kr. pr. dag. På årsbasis andrager løn og hjemsendelsespenge 14.040 kr. pr. værnepligtig eller 25.793.200 kr. for 1830 tjenstgørende værnepligtige (forventede gennemsnitlige antal værnepligtige i 1976-77).

Løn og hjemsendelsespenge er B-indkomstskattepligtige.

2. Kostgodtgørelse.

Civile værnepligtige i skoler og i lejre modtager samme kostgodtgørelse — 23 kr. pr. dag — som værnepligtige i forsvaret og civilforsvarskorpset, og har som disse værnepligtige lejlighed til for dette beløb at købe fuldkost i cafeterier, hvis underskud dækkes af staten.

Denne mulighed har udstationerede ikke, men er henvist til at holde sig selv med kost eller købe måltider i private cafeterier eller lignende. På basis af et skøn over udgifterne

hertil blev kostgodtgørelsen til udstationerede civile værnepligtige med virkning fra 1. november 1971 med finansudvalgets tilslutning fastsat til 16 kr. pr. dag. Dette beløb forhøjes årligt på basis af stigningerne i fødevarepriserne, senest ved Akt nr. 299 af 16. april 1975 til 23 kr. 50 øre med virkning fra 1. april 1975.

Kostgodtgørelsen er skattefri.

Kostpengene skønnes gennemsnitligt at udgøre ca. 8.400 kr. pr. civile værnepligtig pr. år eller ca. 15.400.000 kr. for 1830 værnepligtige (forudsatte gennemsnitlige antal værnepligtige i 1976-77).

3. *Beklædningsgodtgørelse.*

I lighed med andre værnepligtige får civile værnepligtige udleveret underbeklædning m.v.

Civile værnepligtige har ikke mulighed for at benytte udgangsuniform. I stedet for modtager de 1 kr. 55 øre pr. dag for brug af eget tøj i fritiden.

Til værnepligtige på skoler og i lejre udleveres nødvendig arbejdsbeklædning. Udstationerede er derimod henvist til at anvende eget arbejdstøj. Til dækning af udgifter som følge af slid, renholdelse og vedligeholdelse modtager disse værnepligtige yderligere 4 kr. 20 øre pr. dag.

De omhandlede beløb reguleres i overensstemmelse med det af Danmarks Statistik udarbejdede beklædningsindeks.

Konverteringen af beklædning til pengebeløb er sket af besparelsemæssige grunde i forbindelse med den i 1970-71 gennemførte rationalisering af den civile værnepligts-administration.

Beklædningsgodtgørelsen er skattefri.

4. *Indkvartering.*

På skoler og i lejre indkvarteres de værnepligtige vederlagsfrit på belægningsstuer, som hovedregel med 4-8 mand på hver.

Værdien heraf beskattes ikke.

Der afholdes ingen udgifter til logi for udstationerede civile værnepligtige over civilt arbejdes finanslovskonto. Disse udgifter betales af de institutioner, der modtager civile værnepligtige til udstationering.

Udstationeringsstederne skal stille et jævnt godt møbleret værelse til rådighed. For at lette administrationen kan institutionen overlade til den værnepligtige selv at

skaffe sig logi. Dens pligt består da i at betale for en bolig af den nævnte karakter.

Logigodtgørelse må kun udbetales mod dokumentation for boligudgiften og kan under ingen omstændigheder overstige de faktiske udgifter. Civile værnepligtige, der ingen boligudgift har, f.eks. fordi de bor gratis hos deres forældre eller får deres boligudgift dækket efter forsorgslovens § 54, kan ikke oppebære logigodtgørelse fra udstationeringsstedet.

Institutionernes udgifter til logi for udstationerede varierer noget, bl.a. efter de lokale prisniveauer. På landsbasis udgjorde logigodtgørelsens gennemsnit 375 kr. pr. måned pr. 1. april 1975.

Huslejegodtgørelsen er skattepligtig, så fremt den udstationerede fortsat benytter samme bolig som før indkaldelsen. Hvis værelset er lejet i anledning af tjenesten, er beløbet skattefrit. I så fald skal huslejen betales direkte fra udstationeringsstedet til husværtten, således at beløbet ikke kommer den værnepligtige i hænde.

5. *Sygeplejeordningen.*

Civile værnepligtige har ret til gratis lægehjælp og tandbehandling på linie med andre værnepligtige. Værnepligtige på skoler og i lejre henvises til disse institutioners læger. I øvrigt benyttes privatpraktiserende læger og tandlæger.

6. *Velfærdsforanstaltninger.*

Der er ingen særlige velfærdsforanstaltninger for udstationerede civile værnepligtige, bortset fra, at de kan få samme tilskud som andre værnepligtige til deltagelse i aktiviteter, der omfattes af kap. III i lov om fritidsundervisning m.v.

Velfærdsforanstaltningerne på skoler og i lejre svarer stort set til de tilsvarende forhold i forsvaret og civilforsvarskorpset.

7. *Frirejseordningen.*

Frirejseordningen for civile værnepligtige er sammenfaldende med forsvarets og civilforsvarets tilsvarende ordninger, dvs. at de værnepligtige kan rejse vederlagsfrit på alle DSB's strækninger suppleret med visse særlige ordninger.

Det bemærkes, at de udstationeredes daglige transport til og fra arbejdsstedet dækkes af frirejseordningen.